

חומר בקודש פרק שלישי חגיגה

כא.

לקדש בו. ואמרין מ"ט דמתניתין א"ר אילא משום חציצה פי' חיישין שמא כבירו של כלי יש בו בקרקעית הכלי החיצון ואין טבילה עולה לו. וה"מ דחיישין כולי ומקשינן אי משום חציצה הא קתני לה לקמן מרת הקדש מחיר מטביל ומגב כ"ו ופרקינן לעולם רישא וסיפא משום חציצה ואצטרף לתרווייהו דאי גזא מטבילין כלים בתוך כלים בלבד היינו אומרין שזה מפני כבירו של כלי אבל התרת חבל אין צורך ואילו גזא מותר ומטביל בלבד היינו אומרין משום שהקשר במים ואין מים באים לתוכו אבל כלים בתוך כלים אימא המים מצפים אותו ובאין עליו מכל צד קמ"ל דחיישין בהא

האונן ומחוטר כפורים צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה. משמע ליטנא טבילה (א) אצל הערב שמש לא כדדייק לקמן (דף כג.) בכלים הנגמרים והכי נמי משמע צנחנים זריש טבול יום (דף נט.) דקא דייק על כך משנה היכי דמי אי דלסח דעתיה מטנא שרץ טמא מעליא הוי אס כן משמע דלא הערב שמש צעי וגם רש"י פי' כן התם דלא צעי הערב שמש והא דתנן התם טבול יום ומחוטר כפורים אין חולקין בקדשים לאכול לערב משמע דמחוטר כפורים צעי הערב שמש איכא למימר משום טבול יום נקטיה אצל קשה לר"י דאמר צעיריזין צפרק

האונן ומחוטר כפורים צריכין טבילה לקדש אבל לא לתרומה: **גמ'** בקדש מ"ט לא א"ר אילא מפני שכבירו של כלי חוצין והא מרסיפא משום חציצה רישא לאו משום חציצה דקתני סיפא ולא כמדת הקדש מרת התרומה שבקדש מתיר ומגניב ומטביל ואחר כך קושר ובתרומה קושר ואחר כך מטביל רישא וסיפא משום חציצה וצריכא דאי אשמעינן רישא הוה אמינא היינו טעמא דלקדש לא משום כבירו של כלי דאיכא אבל סיפא דליכא כבירו של כלי אימא לקדש נמי לא הוי חציצה ואי אשמעינן סיפא הוה אמינא היינו טעמא דלקדש לא משום דקישרא

דמו לא תשתרי (א) כיון דכתיבה עליה העולה ומינה ילפינן (א) עשה דהשלמה דאין מקרידין אחרי עולת התמיד בין הערבין כלום ויש לומר דאיכא למימר שפעמים מאחרין התמיד עד הערב שמש

כדאמרין ריש תפלת השחר (בכסת דף טו:) שהולך וקרב עד הערב הלך כיון שאין לו זמן קצוב מספקין לה בכל הספק אי נמי כרבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן זרוקה שאמר ריש תמיד נשחט (פסחים דף נט.) שחטאת העוף קרב אחר תמיד הערב והכי מפרש ר"י זריש תמיד נשחט גבי מחוסר כפורים שטובל ואוכל בקדשים לערב דלא נקט ערב משום הערב שמש אלא לפי שאינו עומד לעולם על קרבנו כדפי' וסומך על חוקת כהנים וכן יש לפרש הוה דכריתות זריש פרק מחוסרי כפרה (דף טז:) [גר] מעוכב לאכול בקדשים עד שיצא קנו הביא פרידה אחת שחרית אוכל בקדשים לערב (א) דרבותא נקט ואע"ג דלא הביאוס שחרית תרווייהו לא יאכל עד הערב היכא דסומך על חוקת כדפרי' אבל ליכא למימר התם משום הערב שמש דלא כר"י כדפרי' ועוד דלא מוזכר ההם טבילה וגם לא מנינו מחוסר כפרה הנריך טבילה רק מחוסר כפרה דטומאת אצל בגד לא מנינו לו וכן תנן (פרה פ"א מ"ה) כל טבילין ציאת מים מדבידי סופרים מטמא (ב) הקדש וכו' אחר ציאתו מותר בכולן משמע כל שהוא מדרבנן מותר מיד בלא הערב שמש ומהיכא דפרישית תירץ הר"ר שמואל מרא"ס הא דתניא בפ"ב דביצה (דף יט. וס) גבי מתני' דכלי שנטמא בזולד הטומאה מטבילין אותו זיו"ט ואמאי והא צעי הערב שמש ומירץ דיון דולד טומאה דרבנן לא צעי הערב שמש והכי משמע צירושלמי דתרומות פ"ב גמרא המטביל כליו בשבת וכי מתקן מנא לכתחילה מני נפל כליו לתוך הבור מערים עליו ומטבילו כלומר זיוס טוב ובשבת תרי אמוראי חד אמר

בכלי שנטמא בצב הטומאה וחד אמר בכלי שנטמא בזולד הטומאה מתב מן דאמר בזולד הטומאה לנאן דאמר בצב הטומאה אפי' בזולד הא טעון הערב שמש כלומר התניח לדידי דאוקימנא ליה בזולד הטומאה שפיר דלא צעי הערב שמש אלא לדידך דמוקמת ליה כלז הטומאה כריך ליה הערב שמש ולא חויל לאשתמושי ביה רק בזולד א"כ הוה ליה מטביל משבת לחול ומוקי לה בזבחה שמעמס (א) לנורך חולין דטבול יום שרי בחולין בלא הערב שמש והשתא לדבריו מוקמי מתני' דביצה (ס) דאין מטבילין כלים שנטמאו בצב הטומאה בזהן מיירי לאכול תרומה אי נמי באוכל חולין על טהרת תרומה ולא שרי בטומאה דרבנן רק ע"י הערמה גם שמעתתא דביצה ע"י הערמה מיירי ובצב הטומאה אפילו על ידי הערמה לא וכי שרי התם במתני' מדלין דלי טמא והוא טהור מאליו הכ הערמה עדיפא שפיר מאליו החזירו ריקן ואותה גירסא שפיר מייתי לה צירושלמי גם בפ"ב דביצה (ג"א) שם כתוב בצירושלמי דפסחים אמוס הענת הגירסא כמו שפי' ועוד היה מציא הר"י סיעתא דאמר צפרק האשה (פסחים דף טז:) אמר רב אין שוחטין וזורקין על טמא שרץ דילמא פשע ולא טביל ואלו במחוטר כפרה אמר התם שוחטין וזורקין עליו ולא חיישין דילמא פשע דהואיל וטהור מעליא הוי מדאורייתא לא להטמאו חכמים דביהים כרת לפוטרו בך מפתח ושפיר שוחטין וזורקין עליו ולא תתמה דאמר צפרק הוילא לו (יומא דף טז.) גבי ר' יוחנן דאמר דין קמחית כהן גדול שפיפר עם נכרי בשוק ונתנה צינורא מפיו נכנס צבב אחיו ושימט תחיבו ואמאי לזיל ולטבול כיון דטומאה דרבנן הרי לא צעי הערב שמש התם י"ל כיון דחכמים שוינהו לנכרים כזבים לכל דבריהם החמירו בהן והצריכו הערב שמש ובצינורא דע"ה משמע לקמן (דף טז.) בזהיא דשפופרת דצעי הערב שמש דקאמר אמאי יטמא ויטבול הא מטמא (א) וקיימא ליה ומאי קאמר הא בטומאה קמייתא לא צעי הערב שמש וליכא היכירא ואי מטמאין (ב) צעי הערב שמש ושפיר איכא היכירא לנרוקין אלא ודאי דאף של ע"ה נריך הערב שמש ועוד תנן (פרה פ"ג מ"ה) שהיו מטמאין כהן השורף את הפרה ומניא בתוספתא (ג) שהיו נוגעין

בו כדפירש לעיל דבגדי אוכלי קדש מדרס לחטאת ואיזה היכירא דלדוקין איכא כיון דלא צעי הערב שמש כדפרי' ומירץ הר"ר שמעון דעשאוהו כטמא מת בצדיעי שלו כדלעיל הלכך אף הערב שמש צעי אף רש"י לא פירש הכי לקמן אלא פירש עשאוהו כטמא מת צו' שלו למימני ביה ראשון ושני ולא לענין הערב שמש והשתא קשה דמשמע דאיכא הערב שמש אף בטומאה דרבנן ואלו בזהיא דכל הטעון ציאת מים משמע דליכא הערב שמש ואמר הר"י (ב) דמטמא כהן השורף את הפרה מיירי כדי שיהיה טמא לטמא חולין במגעו וכן בזהיא [צינורא דע"ה] וצינורא דנכרי שנתה מפיו שנטמא חולין במגעו לפיכך צעו הערב שמש אף ליטנא לא משמע שיטמא חולין במגעו בזהיא דכהן השורף את הפרה וכן לקמן גבי שפופרת לא קאמר עשאוהו כטמא מת צו' שלו רק לענין הערב שמש ולא לענין לטומאות חולין במגעו והא דצעי הערב שמש איכא למימר דכפרה החמירו וגם בשפופרת טפי מכללים הנגמרים דקני להו בטבילה בלא הערב שמש היינו גבי חולין ותרומה לקדש ולא לחטאת וההיא דפסחים פרק אלו דברים (דף טז.) דאמר סכין שנמנא צ"ג שונה ומטביל אותה צ"ג שונה צו' מיד כלומר דמסתמא הטבילה מתחילתה כדי לעשות לה הערב שמש וכו' ליחוס דילמא נטמא בטומאה דרבנן דלא צעי הערב שמש ואמר ליה ע"ה כפרה להטביל דהא היא ספק דרבנן ולקולא ועוד דרגילות להטביל מאורתא דלמא מטרדי כ"כ ולא קמא כ"כ וליכא לאתמוהי האי סכין שנמנא היכא אי צירושלים אפי' צ"ג נמי ואי חוץ לירושלים אפי' צ"ג נמי לא כדאמרין התם בשילהי פרק קמא דפסחים (דף טז.) דהא י"ל דמיירי חוץ לירושלים אי נמי צירושלים ובצינורא שנינו לא דרך ירידה ולא דרך עליה וצ"ג דאיכא הוכחה דאטבולא שריא והקשה הר"ר אליהו לפסול האי סכין בזהיא דענת דאמר לעיל שילהי פ"ב (דף טז.) דאמר לצי על הסל ולא על המגריפה ופסלניה ליה בזהיא דענת ומירץ הר"י דלא שייך היסח הדעת לפסול רק דומיא דהתם שהיו צידו ואסח דעתיה הימנה אצל היכא שאין צידו כגון שאצד לא שייך התם היסח הדעת לפסול * והביא הר"ר אלחנן סעד לדבריו מפרק ו' דשקלים מ"ג דאמר התם נמנא בעזרה אברים ועולות חתיכות חטאות ומשמע שעולה נקריבה וחטאת (ג) תאכל ולא מיפסלה בזהיא דענת והקשה הר"ר אלחנן מאי היא דקאמר ליטנא דשונה ומטביל דמשמע שצד הטבול ומירץ לו הר"י דאפי' הכי צה שהטבילה צעלים נמי מטבילין דאימא לא נשמרה בעטרה הואיל ואיזת לה שהת כולי יומא ובהיא דביצה דאמרין כלי שנטמא בזולד הטומאה מטבילין ואקשינן הא צעי הערב שמש אמר הר"ר אלחנן דזיו"ט שחל להיות בע"ש עסקין דזיו"ט מכין לשבת הלכך מטבילין אפילו ליומא אחריתא אף ליטנא דמתני' לא משמע ליה אלא בכל יו"ט מיירי:

(א) זכחים ט"ט. (ב) לקמן כד: (ג) נפקחים מ: ע"ש. (ד) דפרה פ"ג. (ה) וני' שם במשנה וצירושלמי.

הגהות הב"ח
 (א) תוס' ד"ה האונן וכו' משמע ליטנא טבילה אין אצל וכו' משמע דלא בעי הערב שמש וגם: (ב) בא"ד אחר תמיד של ערב תשתרי דמו לא ממתנין כיון דבתבי עליה גבי עולה ומני: (ג) בא"ד ורבותא נקט דאע"ג דהביאורא שחרית פ"ל ועינת דלא נמחק: (ד) בא"ד מטמא את הקדש וכו': (ה) בא"ד להשתמש בהן לנרוק חולין וכו' הערמה עדיפא טפי מאילו וכו' מציא הר"י סייעתא מהא דאמר וכו' ואל תמנה מההיא דאמרין: (ו) בא"ד אמאי יטמא ויטבול הא יטמא וקאי ומאי קאמר מ"ל ומניא וקיימא ליה נמנא: (ז) בא"ד ואי מטמאין ליה צעי הערב שמש וכו' אלא ודאי דאף בצינורא של ע"ה נריך הערב שמש ועוד דקאמר לקמן שהיו מטמאין את הכהן השורף וכו' שצדיעי שלו כדלקמן הלכך: (ח) בא"ד ואמר ר"י דההיא דמטמאין לכהן השורף וכו' וכן בזהיא דאמר בצינורא מיירי מטמא חולין וכו' במגעו ורבהיה דכהן וכו' וגם בשפופרת החמירו טפי וכו' לא משמע הכי אלא בכל יו"ט מיירי:

גלוין הש"ס
 תוס' ד"ה האונן וכו' והביא הר"ר אלחנן סעד וכו'. חמיסות טעמא זה זה טעובר זרמתי ואל לזמתי שהיפה כך היא במתני' פי' דשקלים משנה ג' דרבני מוס' לע"ג: